

Republika Srbija
VLADA
PODPREDSIEDNICA VLADE
KOORDINACIONO TELO ZA RODNU RAVNOPRAVNOST

Republika Srbija
MINISTARSTVO FINANSIJA

KONFERENCIJA O RODNO ODGOVORNOM BUDŽETIRANJU

20 jun, 2019.

Palata Srbije, Beograd

UVOD

Rodno odgovorno budžetiranje (ROB) je inovativno sredstvo javne politike koje procenjuje uticaj politika i budžeta iz rodne perspektive i osigurava da politike i njihovi budžeti ne produbljuju rodnu neravnopravnost, nego doprinose ravnopravnijem društvu za žene i muškarce. ROB ima za cilj da zatvori „jaz u implementaciji“ koji postoji u zemljama poput Srbije, gde postoje zakoni i politike za unapređenje rodne ravnopravnosti, ali oni nisu u potpunosti implementirani u praksi.

Vlada Srbije je zvanično uvela rodno odgovorno budžetiranje (ROB) 2015. godine, usvajanjem Zakona o budžetskom sistemu, kada je promovisanje rodne ravnopravnosti prepoznato kao jedan od budžetskih ciljeva (član 4). Nove odredbe ovog Zakona uvele su ROB kao obavezu u toku planiranja i izvršenja budžeta, čime je najavljeno i njegovo postepeno uvođenje od 2016. do 2020. godine. Amandmanima na Zakon o budžetskom sistemu usvojenim u decembru 2016. godine dodatno je unapređena implementacija ROB-a, kroz uvođenje obaveznog izveštavanja o uticaju budžetskih programa na poboljšanje rodne ravnopravnosti u okviru Godišnjeg budžetskog izveštaja (član 79). Osim toga, informacije o rodno odgovornim ciljevima i indikatorima postale su sastavni deo informacija o programu (član 28).

Postepenim uvođenjem ove nove prakse u procese kreiranja, finansiranja, sprovođenja i praćenja javnih politika upravljaju Ministarstvo finansija, Pokrajinski sekretarijat za finansije i načelnici/e finansija u jedinicama lokalnih samouprava, uz podršku Koordinacionog tela za rodnu ravnopravnost Vlade Republike Srbije, pokrajinskog i lokalnih mehanizama za rodnu ravnopravnost. Agencija Ujedinjenih nacija za rodnu ravnopravnost i osnaživanje žena (UN Women) pruža tehničku i ekspertsku podršku svim institucijama uključenim u proces uvođenja ROB-a tokom celokupnog godišnjeg ciklusa, počevši od donošenja godišnjeg Plana za uvođenje ROB-a, do usvajanja budžeta Republike Srbije i APV za narednu godinu.

Cilj konferencije o rodno osetljivom budžetiranju bio je da predstavi napredak koji je Vlada Republike Srbije postigla u uvođenju ROB-a, kao i da promoviše primere dobre prakse i doprinos ROB-a poboljšanju rodne ravnopravnosti u Srbiji. konferencija je okupila 116 učesika/ca, kako iz državnih institucija uključenih u proces uvođenja ROB-a, tako i predstavnika/ca međunarodnih partnera, ambasada i civilnog društva.

UVODNA OBRAĆANJA

Smiljka Jovanović, Pokrajinska sekretarka za finansije, otvorila je konferenciju izražavajući zahvalnost na pozivu i istakla je da su naponi da se budžet učini rodno senzitivnim bili zanemarljivi do 2016. godine, kada je ovaj proces dobio institucionalni okvir. Isto tako, naglasila je da je započeta edukacija o rodnom budžetiranju za preostale korisnike javnih sredstava kojima je osnivač AP Vojvodina ili koji se finansiraju iz pokrajinskog budžeta. “Ako treba da sumiramo dosadašnje rezultate, onda možemo reći da je u ovoj fazi težište bilo, i još uvek je, na povećanju broja korisnika, odnosno na širenju i prihvatanju ideje i prakse rodnog budžetiranja. A u narednom periodu fokus bi trebalo da bude na unapređenju kvaliteta i preispitivanju adekvatnosti definisanih javnim politikama sa stanovišta njihovog rodnog uticaja”, navela je Jovanović. Ona je takođe istakla da će skupština AP Vojvodine, raspravljajući o završnom računu AP Vojvodine za 2018. godinu, prvi put da se susretne sa posebnom odredbom kojom je prikazan izveštaj o

KONFERENCIJA O RODNO ODGOVORNOM BUDŽETIRANJU

realizaciji dela budžeta koji sadrži rodnu komponentu. U toj odredbi su navedeni programi koji su rodno senzitivni, kao i obim planiranih (8,95 milijardi dinara) i realizovanih sredstava (8,77 milijardi dinara) za ove programe. Jovanović je završila obraćanje osvrtnjem na stanje u ovoj oblasti na nivou lokala, gde je istakla da je postojeće stanje različito, ali da je ipak na lokalom nivou ROB uspostavljen u manjoj meri.

Milana Rikanović, šefica kancelarije UN Women u Srbiji, u svom uvodnom obraćanju naglasila je da UN Women već dugo radi na uspostavljanju ravnopravnosti žena i muškaraca, posebno u domenu javnih finansija i dobre uprave. Jedna od ključnih alatki za dostizanje ravnopravnosti je upravo rodno odgovorno budžetiranje koje omogućava sagledavanje efekata preraspodele budžetskih sredstava na živote žena i muškaraca i otklanjanje postojećih neravnopravnosti. Rikanović je istakla da Srbija predstavlja primer dobre evropske prakse u sprovođenju ROB-a, kao i da je jedna od dve zemlje van EU koja je uvela ROB u zakon o budžetskom sistemu. Isto tako, navela je da je napredak Republike Srbije u ovoj oblasti prepoznao i Komitet UN protiv diskriminacije žena, koji je isto tako izrazio i zabrinutost jer je rodno odgovorno budžetiranje neravnomerno sprovedeno.

“Nijedna politika nije neutralna, pa tako ni budžetska. Isto tako, nijedna mera ne može da bude jednako primenljiva na sve ljude. Uz pomoć rodno odgovornog budžetiranja, mi ulažemo u otklanjanje neravnopravnosti vodeći računa o potrebama svih, i žena i muškaraca, devojčica i dečaka.”

Komitet je dao preporuke da država nastavi sa uvođenjem rodno odgovornog budžetiranja u cilju ispunjavanja obaveze države za njegovu primenu u celoj zemlji do 2020. godine, ali i da država obezbedi dovoljno budžetsko izdvajanje za redovno praćenje i procenu uticaja antidiskriminacionih zakona, kako bi se obezbedilo da sve žene, uključujući i najugroženije grupe, u potpunosti iskoriste njihove odredbe.

Prof. dr Zorana Mihajlović, potpredsednica Vlade Republike Srbije, ministarka građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture i predsednica Koordinacionog tela za rodnu ravnopravnost naglasila je da bez sistemskih rešenja nema ni suštinskih promena niti razvoja društva u kom svi građani i građanke imaju jednake mogućnosti. Koordinaciono telo za rodnu ravnopravnost, zajedno sa Ministarstvom finansija i uz podršku

“Glavni cilj uvođenja rodno odgovornog budžetiranja na svim nivoima pre svega ima za cilj poboljšanje kvaliteta života za sve žene i muškarce u Srbiji.” Prof. dr Zorana Mihajlović, potpredsednica Vlade Republike Srbije, ministarka građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture i predsednica Koordinacionog tela za rodnu ravnopravnost

UN Women izmenili su Zakon o budžetskom sistemu i prvi u regionu sagledali potrebe žena kroz budžet. Srbija je takođe, po ugledu na Austriju, zakonski obavezala sve ministre, pokrajinske sekretare, gradonačelnike i predsednike opština, sve one koji donose budžete i raspolažu sredstvima, da brinu da novac bude podjednako na raspolaganju i ženama i muškarcima. Prof. dr Mihajlović je istakla da je važno da način na koji ćemo trošiti naš budžet bude isplaniran tako da od njega koristi imaju i žene i muškarci, kao i da je Srbija u tome izuzetno napredovala i postala međunarodno priznata i prepoznata kao primer dobre prakse.

REFORMA JAVNIH FINANSIJA I IMPLEMENTACIJA ROB-A U SRBIJI

Kratak pregled dosadašnjeg procesa uvođenja ROB-a

Samostalna savetnica u sektoru za budžet Ministarstva finansija, Ela Ki Simić, govorila je o dosadašnjem procesu uvođenja rodno odgovornog budžetiranja u Republici Srbiji. Ministarstvo finansija je u sklopu reforme upravljanja javnim finansijama, kroz izmene i dopune Zakona o budžetskom sistemu u decembru 2015. godine, započelo proces postepenog uvođenja ROB-a u sistem planiranja i izvršenja budžeta. Ki Simić je iznela podatke o broju budžetskih korisnika, koji su u obavezi da primene ROB prilikom primene budžeta. “Na osnovu analize budžeta RS za 2019. godinu, utvrđeno je da 35 od 40 budžetskih korisnika ispunilo svoju obavezu. ROB je primenjen u 45 programa, a iskazan je kroz 58 ROB ciljeva i 239 rodno osetljiva indikatora. Budžetski korisnici koji nisu ispunili obavezu obuhvaćeni su Planom, koji je donet u martu 2019. godine”, naglasila je Ki Simić. Za kraj je istakla da će Ministarstvo finansija, uz tehničku i stručnu podršku UN Women, nastaviti da pruža odgovarajuće vidove podrške kako bi se budžetskim korisnicima pomoglo u praktičnoj primeni ovog alata i izradi programskih ciljeva i pokazatelja koji uključuju rodnu komponentu.

Uloga nacionalnog mehanizma za rodnu ravnopravnost u uvođenju ROB-a

Savetnica za rodnu ravnopravnost potpredsednice Vlade i predsednice Koordinacionog tela za rodnu ravnopravnost, Ljiljana Lončar, govorila je o ulozi mehanizama za rodnu ravnopravnost u uvođenju ROB-a. “Republika Srbija predstavlja primer dobre prakse u reformi upravljanja javnim finansijama kroz uvođenje rodne perspektive u budžet.” Da bi se proces uvođenja i primene ROB-a uspešno i efikasno nastavio i dovršio, prema mišljenju Lončar neophodna je njegova institucionalizacija. Pod njom se podrazumeva izrada neophodnih procedura, umrežavanje uključenih korisnika, uključivanje ROB-a u dalji razvoj programskog budžetiranja i u celokupan budžetski proces, stabilizacija ROB procesa, dostupnost izrađenih referentnih materijala o uvođenju i primeni ROB-a i dalja podrška institucijama. Takođe, istakla je da su neophodni preduslovi održivost, stalnost i kontinuitet delovanja, saradnja, umrežavanje i međusobna podrška, kao i promovisanje primera dobre prakse kroz međusobno učenje.

Uvođenje ROB-a u budžetski informacioni sistem na nivou APV

Zorica Vukobrat, pomoćnica pokrajinske sekretarke za budžet i analize (v.d.) predstavila je proces utvrđivanja i realizovanja plana postupnog uvođenja ROB-a, koji je obuhvatao pružanje smernica korisnicima da obrazuju radnu grupu i izvrše procenu rodnog značaja svojih aktivnosti, kao i analizu podataka samoprocene, sa ciljem da se u plan uključe programi velikog i srednjeg značaja, ali i da se

obuhvate po mogućstvu svi ili najveći broj budžetskih korisnika. Plan je donet 31. marta, a nakon toga započelo se sa pružanjem podrške korisnicima u saradnji sa UN Women i relevantnim institucijama kroz radionice i infosesije, kao i sa definisanjem ROB komponente u registru programa. Kao slabosti ovog procesa gđa Vukobrat navela je njegovo nerazumevanje, nedostatak rodni analiza i statistika, nepostojanje jedinstvene metodologije, kao i odgovarajuće klasifikacije. Ipak, kako je istaknuto, postoje načini prevazilaženja ovih slabosti, a to podrazumeva uspostavljanje podrške relevantnih institucija i obezbeđivanje kontinuirane podrške i edukacije, izrade rodni analiza i uspostavljanje rodne statistike, kao i definisanje jedinstvene metodologije ROB-a i rodne klasifikacije. Na kraju, predstavila je planove za dalje unapređenje ROB-a, koji podrazumevaju njegovu potpunu primenu od pripreme budžeta za 2020. godinu, unapređenje kvaliteta i adekvatnosti ciljeva i indikatora na bazi do sada stečenih iskustava praćenjem rezultata i efekata, insistiranje na izradi rodni analiza, kao i priprema ostalih korisnika javnih sredstava za primenu principa ROB-a.

Uloga UN Women u uvođenju ROB-a u svetu i u Srbiji

Ermira Lubani, menadžerka programa UN Women Regionalne kancelarije za Evropu i centralnu Aziju, izjavila je da je ROB jedno od prioriternih područja rada UN Women u više od 73 zemlje, uključujući i Srbiju, kao i da su partnerstva formirana 2015. godine između UN Women i relevantnih institucija rezultirala velikim uspehom u ovoj oblasti. Ona je istakla značaj procesa ROB-a, jer on predstavlja put za jačanje demokratije, omogućavajući učešće javnosti i transparentnost u finansijama i donošenju odluka. ROB takođe stavlja vladina tela, nevladine organizacije, istraživačke institute i druge zainteresovane strane u bolji položaj u pogledu poboljšanja odgovornosti i ciljanja usluga, osiguravajući da ministarstva i opštine reaguju na potrebe i prioritete svojih birača i da se politike sprovode sa odgovarajućim budžetom, kao i pomoć u primeni međunarodnih konvencija i državnih zakona.

Takođe, postoji jedinstvena dogovorena metodologija za ROB u okviru cilja održivog razvoja 5c1, budući da on povezuje politiku i zakonske obaveze vezane za rodnu ravnopravnost sa resursima za njihovu implementaciju. Metodologija razvijenih pokazatelja meri tri važne komponente sistema rodno odgovornih javnih finansija, uključujući nameru vlada država da se bave rodnom ravnopravnošću utvrđivanjem da li postoje politike, programi i resursi, kao i mehanizmi za praćenje alokacije resursa namenjenih uspostavljanju ravnopravnijeg društva i da li postoje mehanizmi koji čine alokacije resursa javno dostupnim. Na kraju, gospođa Lubani je naglasila da je ROB presudan za dostizanje ciljeva održivog razvoja, jer će puna primena ove agende zavisiti od adekvatnog finansiranja, kao i da će UN Women povećati tehničku pomoć vladama kako bi se ROB šire koristio kao sredstvo za integrisanje rodni politika i budžeta.

Uvođenje ROB-a u jedinicama lokalne samouprave (JLS)

Nataša Okilj, savetnica za rodnu ravnopravnost Stalne konferencije gradova i opština, naglasila je da su upravo lokalne samouprave mesta gde građani direktno uživaju svoja prava, te je zato SKGO napravio Smernice za implementaciju ROB-a na lokalnom nivou koje bi trebalo da pomognu lokalnim samoupravama u ovom procesu i na taj način direktno utiču na poboljšanje života građana i građanki. Ono što predstavlja potrebu u narednom periodu je rodna analiza budžeta, kao i restrukturiranje prihoda i rashoda sa ciljem unapređenja rodne ravnopravnosti, s obzirom na činjenicu da i dalje na lokalnom nivou ne postoji potpuna primena ROB-a. U narednom periodu takođe treba odrediti kako bi trebalo da izgleda potpuna primena za lokalnu samoupravu, izvršiti analizu procesa uvođenja ROB-a u lokalne samouprave i odgovoriti na pitanje zašto one nisu mogle u potpunoj meri da primene ovaj mehanizam.

Kako bi došlo do potpune implementacije navedena su tri načina, uključujući isticanje rodne dimenzije problema koji se rešava, diferenciranje ciljeva i indikatora, i uvođenje posebnih ciljeva i programa za muškarce i žene. SKGO predlaže formiranje posebne grupe koja se bavi rodno odgovornim budžetiranjem kako bi se ojačala i omogućila koordinacija lokalnih aktera i lokalnih politika. Ono što predstavlja primer napretka je novi okvir planskog sistema koji obavezuje da planiranje bude sveobuhvatnije, kao i izrada srednjoročnih i dugoročnih planova, koji bi trebalo da dovedu u red planski sistem JLS. Ključni izazov u ovoj oblasti je sam proces donošenja politika koji nije dovoljno transparentan, nedostatak podataka i analiza, zatim mali broj planskih dokumenata, u kojima često nije prepoznata rodna perspektiva, kao i nedovoljno jasna uloga različitih aktera na lokalnom nivou. Takođe, potrebno je ojačati saradnju različitih aktera i uspostaviti međusobnu koordinaciju i rodne mehanizme na lokalnom nivou, i dodatno pružiti podršku odeljenjima za finansije nadležnim za ova pitanja.

KRATAK FILM O PRIMENI ROB-A

Nakon predstavljanja reforme javnih finansija i implementacije ROB-a u Srbiji, prikazan je kratak edukativni film o ROB-u „Budžet usmeren na ljude“¹ koji je izradila UN Women, a koji ilustruje primenu ROB-a u demografskim politikama i merama.

PREDSTAVLJANJE IZVEŠTAJA O NAPRETKU U UVOĐENJU RODNO ODGOVORNOG BUDŽETIRANJA U SISTEM PLANIRANJA JAVNIH FINANSIJA U REPUBLICI SRBIJI U 2018. GODINI I BUDŽETU ZA 2019. GODINU I KLJUČNA DOSTIGNUĆA

Sanja Nikolin, UN Women ekspertkinja za ROB predstavila je Četvrti izveštaj o napretku u uvođenju ROB-a u sistem planiranja javnih finansija u Republici Srbiji u budžetu za 2019. godinu, primere dobre prakse, i ukazala na prostor za unapređenje i naredne korake u ovom procesu. Ciljevi godišnjeg izveštaja o napretku za ROB je pre svega afirmacija dobrih i inovativnih ROB praksi u RS, doprinos institucionalizaciji ROB-a u budžetskom sistemu i u procesima planiranja, donošenja, finansiranja i merenja rezultata javnih politika i podržavanje procesa međusobnog učenja i zajedničkog napredovanja svih budžetskih korisnika. Posebno izdvojeni zaključci i preporuke obuhvataju izradu predloga Pravilnika o ROB-u sa proceduralnim smernicama, podržavanje budžetskih korisnika koji predstavljaju najbolje primere u sprovođenju ove reforme, povećavanje dostupnosti postojećih materijala i razmena iskustava, integrisanje ROB komponente u dalji razvoj programskog budžeta, kao i stabilizovanje ROB procesa kroz uspostavljanje tri stuba podrške.

Stabilizovanje ovog procesa trebalo bi da obezbedi njegovu usaglašenost sa ostatkom budžetskog procesa, koji vode Ministarstvo finansija i Pokrajinski sekretarijat za finansije i uspostavi koordinaciju između rodni politika i prioriteta, kvaliteta i sadržaja ROB ciljeva i indikatora kroz nacionalni mehanizam za rodnu ravnopravnost u saradnji sa mehanizmima na pokrajinskom i lokalnom nivou i drugim telima i organizacijama koji imaju specifična sektorska znanja. Takođe, na ovaj način bi se ostvarila kontrola efekata kroz

sagledavanje i merenje kvaliteta ishoda ROB procesa, kako na nivou pojedinačnih budžetskih korisnika,

¹ <https://www.youtube.com/watch?v=msidcHGpDeE> ; <http://gender-financing.unwomen.org/en>

tako i na nivou celine rodno odgovornog budžeta. Kako je predloženo, ovu važnu ulogu mogli bi da imaju različiti akteri, npr. Narodna skupština, a posebno Ženska parlamentarna mreža, Državna revizorska institucija, Fiskalni savet i organizacije civilnog društva koje u statutu imaju jačanje rodne ravnopravnosti i osnaživanje žena kao glavni cilj ili jedan od ciljeva.

KLJUČNI USPESI I IZAZOVI ZA ODRŽIVU INTEGRACIJU I INSTITUCIONALIZACIJU ROB-A – DEFINISANJE PREPORUKA

Moderatorica konferencije, Aleksandra Vladisljević, pozvala je i ostale učesnike da podele svoja iskustva u ROB-u i daju dodatni doprinos konferenciji. Prva se javila pripadnica Kancelarije za IT i e-upravu, koja se zahvalila na pozivu. Ona je govorila o programskoj aktivnosti Kancelarije, a to je ozvučavanju dokumenata, kao podršku osobama s invaliditetom. U tu svrhu, Kancelarija je sastavila plan koji se odnosi na pristupačnost i ozvučavanje za osobe s invaliditetom kao obavezu svih državnih organa. Kao budući cilj Kancelarije istakla je, ne samo ozvučavanje dokumenata, već i android platforme. Zatim je imala reč Nataša Radović iz Britanske ambasade, koja je istakla zadovoljstvo što prisustvuje konferenciji. Ona je govorila o bliskoj saradnji Britanske ambasade sa UN Women i UNDP na kreiranju sistema za otvorene podatke., i istakla da će Britanska ambasada kao donator rado da podrži Vladu Srbije u naporima i ciljevima vezanim za ROB.

ZAKLJUČCI KONFERENCIJE, ZAVRŠNE NAPOMENE I ZATVARANJE

Savetnica za rodnu ravnopravnost predsednice Vlade i predsednice Koordinacionog tela za rodnu ravnopravnost, Ljiljana Lončar, zaključila je konferenciju zapažanjem da ROB izveštaj o napretku sadrži određene preporuke za nastavak rada na uvođenju ROB-a, i da se one značajno poklapaju sa komentarima panelista na konferenciji. Istakla je da je neophodno uložiti dodatne napore u očuvanje rezultata ROB-a prvenstveno kroz institucionalizaciju ROB procesa, uključujući izradu nacrtu ROB Pravilnika i proceduralnih smernica, u cilju olakšavanja primene ROB-a u okviru pojedinačnih institucija, na način koji približava ROB poslovima i procesima koji se obavljaju u okviru svih organa javne vlasti. Takođe, istakla je da je potrebno uključiti ROB u dalji rad na razvoju programskog budžeta, zatim stabilizovati ROB proces, kao i povećati dostupnost relevantnih materijala o uvođenju i implementaciji ROB-a i angažmanu institucija koje su izrazile spremnost da uvedu ROB i iznad potrebnog minimuma. Na kraju, Lončar je naglasila da su institucionalizacija, jačanje horizontalne i vertikalne koordinacije i mehanizama za rodnu ravnopravnost na svim nivoima, kao i dalji razvoj alata za olakšavanje daljeg uvođenja ROB-a od primarnog značaja u narednom periodu.

MEDIJI

MEDIJI	LINK
Tim za socijalno uključivanje i smanjenje siromaštva Danas	http://socijalnoukljucivanje.gov.rs/rs/odrzana-konferencija-o-rodno-odgovornom-budzetiranju/ https://www.danas.rs/ekonomija/mihajlovic-rodno-odgovorno-budzetiranje-veliki-korak-ka-kvalitetnijem-zivotu-zena-i-muskaraca/
Kancelarija za budžetsko i finansijsko poslovanje	http://www.javnefinansije.rs/2019/06/Rodno-odgovornim-budzetiranjem-do-drustva-jednakih-sansi
Autonomna pokrajina Vojvodina	http://www.vojvodina.gov.rs/sr/вести/родно-одговорним-буцетирањем-до-друштва-једнаких-шанси
Krstarica	https://www.krstarica.com/vesti/ekonomija/rodno-odgovorno-budzetiranje-jednake-sanse-za-sve/
Tanjug	http://tanjug.rs/full-view.aspx?izb=488960